

Radicale vernieuwing zorg

Ondersteund door

De relatie als fundament

Geplaatst op 11 oktober 2021

Ludo Glimmerveen, Jante Schmidt en Sarah van Duijn doen onderzoek naar de beroepsvorming van zorgprofessionals, onder wie studenten RVWO (zie kaders). Ludo Glimmerveen vertelt er meer over.

Ludo Glimmerveen

Het onderzoek *De relatie als fundament: beroepsvorming van zorgprofessionals in een weerbarstige praktijk*, gesubsidieerd door [ZonMw](#), duurt dertig maanden en bouwt voort op een verkenning die eerder is uitgevoerd door Ludo Glimmerveen en Marieke van Wieringen. (Meer informatie kun je vinden in [dit artikel](#)).

“Dankzij dit verkennende onderzoek realiseerden we ons hoe belangrijk het is om niet alleen maar te kijken naar de opleiding zelf, maar vooral ook naar: wat gebeurt er nu echt op de werkvloer, in het verpleeghuis?”, zegt Ludo. “Immers: studenten die een opleiding volgen en daarbij ook werken in de praktijk worden óók

gevormd op de werkvloer. Zij leren van collega's, bewoners, naasten van bewoners. Wij vragen ons af: Wat gebeurt er nu als je als student heen en weer beweegt tussen school en werkpraktijk? We kijken hoe in die beweging studenten zich ontwikkelen tot zorgprofessionals en of zij in staat zijn om een waardevolle relatie met zorgvragers en hun naasten op te bouwen."

Ook willen de onderzoekers graag weten of deze manier van opleiden het onderwijs en de beroepspraktijk dichterbij elkaar brengt en de aansluiting tussen beide verbetert.

Praktijkgericht onderzoek

Het praktijkgerichte actieonderzoek is inmiddels van start gegaan. De onderzoekers spreken heel veel mensen. Ze nemen interviews af en lopen mee met diverse professionals en betrokkenen. "We willen echt vanuit diverse kanten kijken: hoe komen verschillende betrokkenen in de verpleeghuiszorg elkaar tegen, hoe vinden ze elkaar? En hoe wordt van daaruit de zorg ingericht?", zegt Ludo. "Onze insteek is bovendien dat we sámen willen leren. Hoe kunnen we de opleidingen en de zorgpraktijk verder helpen met wat we zien en wat we tegenkomen?"

Vergelijkend onderzoek

In het onderzoek worden diverse verpleeghuislocaties vergeleken. Zo volgt Ludo studenten RVWO in Leiden en omgeving, terwijl een van zijn collega's inzoomt op verpleeghuizen in de regio Haarlem die reguliere studenten opleiden. Maar de onderzoekers vergelijken niet alleen verschillende 'soorten' opleidingen. Ze kijken ook naar de verschillen tussen opleidingsniveaus (Helpende, Verzorgende, Verpleegkundige, hbo-Verpleegkundige) en het leerklimaat op de diverse locaties. "Het maakt natuurlijk uit hoe het eraan toegaat op een locatie; dit kan heel bepalend zijn voor hoe een student zich ontwikkelt", stelt Ludo. "Op verschillende fronten proberen we dus te kijken: Wat is de rol die 'relaties' spelen in de zorg? Gaat men er anders mee om bij verschillende opleidingen en verschillende locaties? En betekenen 'waardevolle relaties' bijvoorbeeld iets anders voor een student dan voor iemand die al dertig jaar in het vak zit?"

Wat is waardevol?

Jante Schmidt

Wat als 'waardevol' wordt gezien in de zorg, zullen mensen – zorgprofessionals, naasten, bewoners – op verschillende manieren invullen, veronderstelt Ludo. “Het ene is niet altijd per se beter dan het andere. Het is vooral belangrijk dat je altijd samen kijkt: hoe kunnen we tot een zo passend mogelijke invulling komen, waarbij iedereen --de bewoner en zijn naasten natuurlijk voorop – geholpen is.” Hij geeft een voorbeeld: “We hadden onlangs een heel interessant gesprek over een situatie waarin een bewoner veel weerstand bood tijdens het wassen. De familieleden wilden heel graag dat hun vader wél gewassen werd. Medewerkers twijfelden wat te doen. Het ging hier heel erg om wat van waarde is in de zorg. Hygiëne is van belang, maar je wilt ook iemand in z'n waarde laten als hij niet gewassen wil worden. In deze situatie merkte je heel erg hoe essentieel het was dat collega's het gesprek wisten te voeren, met de bewoner, de familie van de bewoner en met elkaar. Vanuit die relatie wilden ze tot een oplossing komen, waarin iedereen zich kon vinden.”

Binnen- en buitenring

De locaties die meedoen aan het onderzoek zijn onderverdeeld in 'binnenring-locaties' en 'buitenring-locaties'. Tot de eerste groep behoren DSV|verzorgd leven, locatie Vlietstede, en het verpleeghuis van Zorgcentra Meerlanden in Badhoevedorp. Hier gaan de onderzoekers echt de diepte in. “We zullen er heel veel aanwezig zijn om mee te lopen en gesprekken te voeren met de Cliëntenraad, locatiehoofden, medewerkers, studenten. Wat zien we? Wat kunnen we daar praktisch mee doen? Welke lessen trekken we daaruit en hoe kunnen we die meteen al tijdens het project implementeren?”

De 'buitenringlocaties' worden minder intensief bezocht. “Maar we zullen er wel mensen spreken en observaties doen om zo een breder beeld te krijgen. Zo krijgen we meer inzicht in welke vraagstukken specifiek op bepaalde locaties spelen, en wat er breder speelt. Om maar iets te noemen: bij een verpleeghuis in een kleine, hechte dorpsgemeenschap kunnen relaties met familieleden er anders uit zien dan bij een huis in een meer diverse omgeving in de grote stad.”

Lerend netwerk

De verschillende zorglocaties uit de binnen- en buitenring vormen, samen met de opleidingen die meedoen aan het onderzoek, een lerend netwerk. Onlangs kwamen vertegenwoordigers (locatiemanagers, medewerkers, studenten, praktijkopleiders, cliëntenraadsleden) van het netwerk voor het eerst bijeen tijdens een kick-offbijeenkomst, geleid door [Désirée Bierlaagh](#). “Ze voerden samen het gesprek over de thema’s, uitdagingen en dilemma’s die ze naar voren zien komen. Hoe gaan zij daarmee om? We merkten dat dingen die op de ene locatie spelen ook echt werden herkend door andere locaties. Je zag toen meteen dat het delen van ervaringen van meerwaarde kan zijn.”

De onderzoekers hebben inmiddels het eerste deel van het onderzoek afgerond. Ze hebben data verzameld en een voorlopige balans opgemaakt met de leergemeenschap. “Van daaruit gaan we onze focus scherp stellen voor de tweede onderzoeksronde, als we opnieuw aanwezig zullen zijn op de locaties.”

Klankbordgroep Onderzoek RVWO

De onderzoekers zullen hun (tussentijdse) bevindingen ook presenteren op een bijeenkomst van de Klankbordgroep Onderzoek RVWO, eind oktober. “We willen laten zien: dit is wat we aan het doen zijn, vertel ons wat jullie ervan vinden. Richten we ons nog op de goede dingen? Doen we dat op de goede manier? Wat zien wij over het hoofd? Wat zijn andere manieren om te kijken naar de uitdagingen waar wij ons op richten? En wat zouden jullie ons willen meegeven voor de vervolgfase in het onderzoek? Het mooie is dat we de flexibiliteit hebben om ook echt iets te doen met die aanbevelingen. We hebben niet een heel dichtgetimmerd plan voor de komende twee jaar: er is ruimte om in te spelen op voortschrijdend inzicht en op actuele ontwikkelingen bij de locaties waar we onderzoek doen.”

Sarah van Duijn

Participatie van studenten

Tijdens het gehele traject is ook participatie van studenten voorzien. “Een belangrijke plek waar die

participatie tot stand kan komen, is in de leergemeenschap”, zegt Ludo. “Daarnaast voeren wij gesprekken met studenten, waarin we aftasten: Wat is voor studenten belangrijk? Waar lopen zij tegenaan? We bepalen als onderzoekers niet heel strak de gespreksagenda, maar geven ruimte aan de ervaringen die studenten hebben. Op school, en op de werkvloer.”

Ludo merkt dat studenten deze aanpak waarderen en dat deze hun onderzoekend vermogen stimuleert. “Je voert toch een ander type gesprek dan normaal in je werk of opleiding. Omdat je stil gaat staan bij vragen als: Waarom doe ik dingen, zoals ik ze doe? Wat zie ik bij collega’s? Wat zie ik bij medestudenten? Bij leidinggevenden? En wat doet dat bij mij, bij hoe ik kijk naar mijn vak? Deze gesprekken stimuleren de reflectie van studenten op hun rol als zorgverlener in relatie tot de mensen om hen heen.”

Over de onderzoekers

Ludo Glimmerveen is postdoc-onderzoeker bij de VU. Daarnaast werkt hij als programmaleider en onderzoeker bij het Ben Sajat Centrum, een kenniswerkplaats voor de langdurige zorg in Amsterdam. Hier richt hij zich o.a. op thema’s rondom het leven en zorgen in de grote stad. Momenteel rondt hij een project af over het [voorkomen van crisissituaties](#) bij mensen die met zorg thuis wonen.

Jante Schmidt werkt als postdoc-onderzoeker bij de VU. Zij schreef onlangs haar proefschrift over waardigheid in de zorg aan mensen met meervoudige problematiek. Op basis van haar onderzoek ontwikkelde ze de [waardigheidscirkel](#). Dit is een tool die uitnodigt om na te denken en in gesprek te gaan over wat er nodig is om mensen op een waardige manier hulp en ondersteuning te bieden.

Sarah van Duijn werkt als postdoc-onderzoeker aan de VU. Daarnaast rondt ze momenteel haar proefschrift af over de gevolgen van de hervorming van langdurige zorg uit 2015. Hierbij kijkt ze naar de samenwerkingsdynamiek tussen diverse partijen (verzekeraars, gemeenten, zorgaanbieders) die voorheen niet gewend waren om in deze samenstelling met elkaar samen te werken.

OVER RVWO

Radicale Vernieuwing Waarde-Vol Onderwijs® verrijkt het zorgonderwijs, zodat de zorg en ondersteuning duurzaam kunnen aansluiten bij de waarde(n) van mensen met een zorgvraag en hun naasten én zorgprofessionals hun werk met plezier doen. De praktijk-leerroute wordt uitgevoerd door zorgorganisaties ActiVite, DSV | verzorgd leven en Topaz. (Meer informatie over RVWO lees je in de [RVWO-nieuwsbrief](#).)

Interview: Mieke Hollander. Tekst: Femke van den Berg. Foto's afkomstig van onderzoekers, m.u.v. bovenste foto (Pixabay).

Meer artikelen over de thema's met trefwoorden:

Thema's: [Vernieuwing onderwijs](#), [Radicale Vernieuwing Waarde-vol Onderwijs®](#)

Trefwoorden: [capita selecta-spiegelbijeenkomst](#), [DSV Verzorgd Leven](#), [Onderwijs](#), [Waarde-vol onderwijs](#)
[Leiden](#)